

OBDOCENTEN OCH ALLMÄNLÄKAREN

En text om fanatismen, kvackandet, mediehetsen och rättsrötan –
och om de båda människoliv som ödelagts i fallet *C. da Costa*

av

Mats Parner

”Det fasansfulla med denna bok är / ... / att ett förlag över huvud taget ger ut den och att massmediala nyckelpersoner ger dess förvrängda tolkningar medvind. Varför finns det en marknad för böcker som den här? Vilka odjur ligger bundna vid könsens socialiserade fasad när det gäller våra relationer och den mänskliga samexistensen?”

(Inger Mossberg om Per Lindebergs **Döden är en man** (Fischer & co 1999))

☒☒☒ Jag vet inte alls hur de två ser ut i dag. Däremot vet jag att de gjorde ett överraskande pojkaktigt intryck för cirka 25 år sedan. Kvällstidningen Excessens Per Svensson beskrev dem i typiskt nedsättande vändningar som korta i rocken, spensliga och feminina. Grabbar av deras sort, fortsatte Per S, brukar gilla ”att i experimentsyfte rycka benen av flugor” på skolgården.

Den fem år yngre av dessa red. Svenssons båda gracila flugmördare var på många sätt en udda typ. Samtidigt framstod han som utomordentligt begåvad och hängiven sitt yrke. Han arbetade som rättsläkare i Solna, hade gamle Jovan Rajs (1933-07-25) som mentor och skulle doktorera inom kort. Med en studie om hur vita försöksråttors lungvävnad och hjärtmuskulatur påverkas av injicerat heroin tänkte han sätta punkt för sitt avhandlingsarbete. Hans karriär pekade enligt alla tecken i skyn spikrakt uppåt. De initierade såg i honom ett självklart professorsämne.

Den fem år äldre kollegan hade studerat både på Tekniska högskolan och universitetet men till slut blivit medicinare (i likhet med sin berömde far). Som leg. läk. skulle han nu vidareutbilda sig till hudspecialist. Med Christina vid sin sida skred han, på hösten 1982, uppför altargången i Hedvig Eleonora kyrka i Stockholm, och på nyårsdagen ett par månader senare föddes Karin.

Före 80-talets slut skulle denna lilla Karin ha spelat en minst lika särpräglad roll i den svenska rättshistorien som någonsin hennes 1500-talsnamne Månsdotter.

Mina bägge finlemmade personer är i dag 56 resp. 61 år gamla och heter, som läsarna redan gissat, Teet Härm & Thomas Allgén. De blev genom dags- och kvällspressens och den blågula statstelevisionens försorg kända som *Obducenten* och *Allmänläkaren* i tidernas gryning och är förmodligen de två mest intensivt hatade och grundligt förtalade svenskarna i modern tid.

Men låt oss starta i rätt ände och rekapitulera vad som faktiskt hänt i detta makabra ärende:

En början så god som någon är väl att påminna om de två svarta 25-kilos platsäckar som man hittade under Essingeleden vid Karlberg och vid Eugeniavägen i kungliga huvudstaden den

18 juli och 7 aug. 1984 med delar av den prostituerade och, sannolikt, mördade Catrine da Costas styckade kvarlevor. Offret kunde identifieras tack vare de fingrar med tillhörande avtryck som återfanns i den andra säcken.

Den döda uppgavs vara mor till två barn och endast 28 på sitt 29:e. Hon var under sina sista år i livet kroniskt drogberoende och svårt nedgången. Det välkända da Costa-foto som vi alla sett hundratals gånger föreställer en blott 24-årig CdC med sin ungdomliga fräschör alltså intakt och med bibehållen tro på ljusare morgondagar. Den "äldrade" Catrine såg helt annorlunda ut.

Emellertid vill jag börja redovisningen ännu tidigare, närmare bestämt ungefär trettio månader före de hemska fynden med da Costa-relikter. Enligt almanackorna hade 1982 just randats och inletts med en rejäl köldknäpp; utomhustemperaturen pendlade mellan 20 och 25 minusgrader den 6 januari i Stockholm. Men väder och vindar bekymrade inte längre Anne-Catherine, Teet Härms unga maka, eftersom hon ägnat kvällstimmarna åt att beröva sig livet. Uppklädd i svart festklänning, vit dunpäl och högklackade pumps vilade hon livlös och med slutna ögon på en säng, då äkta mannen fann henne. Ett blommigt tygskärp runt den ungas hals hade bundits fast i sänggaveln och lett till döden genom kvävning. Nyss förtärd psykofarmaka gjorde sitt till.

Paret Härm låg i skilsmässa, och den självmedvetne rättsmedicinaren hade redan en ny kvinna vid sin sida: blott 20-åriga Monika.

Tillkallade poliser förbluffades av Teet H:s till synes kyliga och likgiltiga hållning inför A-C:s död. Som bekant har rykten vingar, och inom kort "visste" hela den stockholmska medieeliten att självmordet i realiteten var ett kamouflerat mord samt att den avlidnas make var förövaren. Via hela fyra utredningar är numera den sortens uppfattningar omsorgsfullt vederlagda.

Men ingen rök utan eld! En tidig höstmorgon 1984, i direkt anslutning till fyndet av den andra CdC-säcken, stegade doktor Härms förre svärfar in till polisen i Solna och gav luft åt de starka misstankar han börjat hysa, nämligen att Teet H mördat både dottern och da Costa i något som torde ha varit bestialiska sexualdåd. Polisen ansåg svärfadern trovärdig och informerade några av TH:s överordnade, dock inte nestorn Jovan Rajs, om den vändning affären med ens behagat ta. Några tillstymmelse till bevis mot Teet H fanns visserligen inte. Men polisen hoppades att förestående undersökningar på arbetsplatsen och i bostaden skulle röja honom.

Måndagen den 3 december kom tillslaget. Då greps TH under spektakulära former inför öppen ridå bland kolleger och arbetskamrater inne på rättskliniken i Solna och korsförhördes därefter i fem dygn. Sedan tvingades man frige honom; polisen kunde inte beslå den unge doktoranden med någonting som helst. Den minutiösa husundersökningen gav heller ingenting.

Under 'normala' förhållanden skulle Teet H nu ha återvänt till arbetet och sina doktorsstudier, men så blev det inte. Handledaren och reservpappan Jovan Rajs, mannen som tidigare levit och verkat mer eller mindre i symbios med sin löftesrike protegé, bytte fot i ett enda svep och blev plötsligt sin adepts värste belackare. Ja, Rajs inbillade sig, på dunklast tänkbara grundvalar, att TH inte bara expedierat sin fru och da Costa – utan t o m var *seriemördare*. Denna onda Rajs-aning utlöstes av att ytterligare två prostituerade kvinnor mist livet under oklara förhållanden i Stockholms undre 80-talsvärld. Doktor JR trodde sig känna den skyldige utan och innan...

Fr o m nu ägnade Jovan Rajs en hel del tid åt att sätta käppar i både privat- och yrkeshjulet för sin tidigare gunstling *Obducenten*. Bl a lyckades han eliminera Teet Härms namn under ett par vetenskapliga rapporter, till vilkas utformning TH bidragit (och i ett fall varit huvudförfattare). Rajs påtog sig med andra ord extrajobbet som hänsynslös dörrvakt på rättskliniken i Solna.

I november –85 sökte Härm beröva sig livet med hjälp av ett kvantum metadon och var ytterst nära att lyckas. Hörseln slogs ut, och i flera minuter var han kliniskt död. På kortare tid än tolv månader år hade ett professorsämne förvandlats till handikappat omskolningsfall utan framtid.

☒☒☒ Onekligen frågar man sig, hur vårt rättssamhälle lyckades para ihop den lätt splittrade *Allmänläkaren*, doktor Thomas Allgén, med den i pressen lustfyllt smädade *Obducenten*, Teet Härm, mot slutet av 80-talet.

Nyckelordet härvidlag råkar vara *incest*. Via sedvanlig ideologisk påverkan från USA hade en försvarlig mängd svenska psykologer, terapeuter och ‘minnesexperter’ bibringats övertygelsen att entusiastiskt praktiserad incest var den klart vanligaste och mest populära umgängesformen mellan fäder och döttrar även i svenska familjer, kanske rent av i de bästa familjer. En formlig incestepidemi spreds över riket genom i synnerhet kvällspressen. Följden blev en rad tragedier och något tiotal justitiemord.

Christina Allgén, Thomas hustru, var en av de många som gjorde bruk av incestvapnet mot sin lagvigde, ev i god tro, ev i besvikelsen över att maken inte längre föreföll attraherad av henne. Men utspelet lyckades inte. Jourhavande barnläkare ansåg att lilla Karins fysiska och psykiska status var fullt normal. Fadern hade *inte* utnyttjat henne sexuellt.

Det oaktat accelererade konflikterna i det allgénska läkarhemmet. Fru Christina hade, som alla vi andra, läst ett otal artiklar i tidningarna om den perverterade lust- och kvinnomördaren Teet H, alias *Obducenten*. Hennes avsky för denne Härm blev med tiden allt djupare och bottnade i att hon en gång träffat honom vid en gediget misslyckad tillställning i paret Allgéns regi några år tidigare. Personkemin mellan kontrahenterna fungerade dåligt. Därför skuddade Teet H och hans Monika stoftet av fötterna och styrde kosan hemåt redan efter välkomstdrinken (möjligen något senare). De tyckte sig ha föga gemensamt med herr och fru Allgén.

Via upprepade samtal och förhör med den språkligt begåvade Karin lyckades nu mor Christina intala sig att hennes dotter, sjutton månader gammal, haft en minst sagt skräckfylld upplevelse under en av pingstdagarna 1984. Ty då hade den lilla på första parkett, som ensamt kronvittne, fått bevittna styckningen av en kvinnolik vid rättskliniken i Solna. Gärningsmännen hade varit två till antalet: hennes egen far och ”farbror Tomt”. Iklädda masker och målade i svart hade de idkat sexuellt umgänge både med den sedermera avlivade/styckade CdC och med varandra.

Därefter hade showen kulminerat med en serie nekrofila och kannibalistiska övningar, måttligt uppbyggliga sådana vill man gärna tro.

Auktoriserad expertis, fr a barnpsykiatern Frank Lindblad och psykologen Margaretha Erixon, skulle omsider intyga att den knappt 1,5-åriga flickans vittnesmål, eller snarare mor Christinas *tolkning* av dotterns utsagor, var något av det i sanningsväg mest tillförlitliga de stött på under sina långa karriärer.

Lindblads och Erixons bedrövliga samspel i denna melodram torde ha en direkt motsvarighet i S-Å Christiansons och Birgitta Ståhles hundraprocentiga tondövhet i Thomas Quick-härvan.

Den offensiv som fru Allgén startat med hjälp av incestvapnet och sedan följt upp med dottern som främsta tillhygge bar till sist frukt. I början av oktober 1987 sydde man in *Allmänläkaren*, och i slutet av samma höstmånad greps *Obducenten* för andra gången, bägge misstänkta för att ha dödat och styckat da Costa inne på rättskliniken i Solna. I ett halvår förhöordes de två så gott som dagligen men utan resultat. Ingen av läkarna ville kännas vid Catrine, och än mindre sade de sig ha mördat eller styckat henne.

Resten är historia men ingalunda tystnad:

I CdC-process nr två (som bekant havererade ettan) frikändes Härm & Allgén för det ev mord, som vi än i dag inte vet något om – men i ”domskälen” slog rätten fast att de två likafullt hade styckat da Costas kropp och gjort detta *bortom allt rimligt tvivel*. I så måtto hade läkarna brutit mot griftefriden, men det brottet var redan preskriberat och kunde inte överklagas. En moment 22-situation hade uppstått. Formellt hade de åtalade friats, men de hade ändå skandaliserats in på bara skinnet. Efter några turer i förvaltningsdomstolarna miste de också sina legitimationer. På så sätt föröddes deras liv. Till bilden hör dock att det inte i första hand var domstolarna och dessas ledamöter som fällde utslaget. Det gjorde i stället ett antal mediedomstolar, som vanligt anförda av Excessen (då under den själfulle Bo Strömstedts ledning). Av alla tjutande murvlar och ylande hyenor var stjärnreportern Leif Brännström på just Excessen den mest högljudde.

☒☒☒ Vetenskapsjournalisten Per Lindeberg arbetade dygnet runt i fem års tid med att spåra upp varje minsta dammkorn i denna ytterligt tragiska affär och gjorde bokslut i den 766-sidiga **Döden är en man** (Fischer & co 1999). En uppdaterad version med drygt 200 nyskrivna sidor kom 2008. Läsoplevelsen är milt svindlande. Sanningslidelse, skärpa, skrupulös noggrannhet och en rejäl dos politisk inkorrekthet kännetecknar arbetet. Följaktligen blev PL ursprungligen refuserad av Norstedts, och hans bok väckte ont blod i de vidaste cirklar vid lanseringen.

Jag är ganska så säker på att Per L har rätt i allt det väsentliga: *Obducenten* och *Allmänläkaren* var (och är) inga mördare, troligen inte ens flugmördare, och de har med till visshet gränsande sannolikhet vare sig träffat eller styckat någon da Costa. De vittnesutsagor som presenterades i rätten, t ex av herr och fru fotohandlare Schröder, bar omisskännligt Seppo Penttinen-stuk (för att på nytt jämföra med Quick-ärendet). Tjänstvillig polis drog m a o sina strån till flugstacken vid de konfrontationer som hade iscensatts. Alla ”visste” ju ändå redan...

Många får samt och synnerligen på huden i Lindebergs opus. Dit hör det ”radikalfeministiska” garde som, med socialterapeuten Hanna Olsson i täten, upphöjde Catrine da Costa till ett slags prostitutionens stiliserade Che Guevara-gestalt och senare blandade bort rättegångskorten med inlärd teser om den härskande köns(makts)ordningen. Än värre går det för professor emeritus Jovan Rajs, sann mediehjälte och en gång lägerfånge i Bergen-Belsen. På sid. 452-463 i 2008-boken framstår denne JR som Manipulationen personifierad och som en man utan heder.

Att Teet Härm förklarades i akt av den svenska medievärlden berodde åtminstone delvis på att han bevisligen köpte sexuella tjänster på Malmskillnadsgatan. Omfattningen känner vi inte till och heller inte vilken typ av tjänster det rörde sig om.

Det är naturligtvis djupt oetiskt att en rättsläkare ägnar sig åt den sortens transaktioner, och det är förvisso klandervärt ur varje annan aspekt. Men denna handel ochandel förvandlar honom inte med given automatik till mördare eller likskändare.

Vi hade tjänat på att den insikten varit mera allmänt utbredd på det sorgliga 80-talet.

Mats Parner